

Waar blijft het **centraal huwelijksgoederen**

Een schoenendoos wordt het door sommigen gekscherend genoemd. Het huwelijksgoederenregister is niet zoals het centraal testamentenregister of de GBA met een paar muisklikken te raadplegen. Vanaf 1 januari 2012 heeft die moeizame ontsluiting veel ingrijpender gevolgen.

TEKST Peter Steeman | FOTO'S Truus van Gog

Om het huwelijksgoederenregister te kunnen raadplegen, moet er een schriftelijk verzoek gericht worden aan de griffie van de rechtbank waar het huwelijk voltrokken is. Voor het raadplegen van het register in het geval van bijvoorbeeld de afwikkeling van een nalatenschap is dat nog wel te doen. De Wet aanpassing gemeenschap van goederen geeft echter een nieuwe draai aan het huwelijksgoederenregister. Vanaf 1 januari 2012 wordt de gemeenschap ontbonden op het moment dat het verzoek tot echtscheiding wordt ingediend. Een afschrift van het desbetreffende ingediende verzoekschrift wordt ingeschreven in het huwelijksgoederenregister.

VERKEERDE EIGENAAR

Welke gevolgen heeft dit voor de notaris? Jolanda Storm, bestuurssecretaris van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) vindt er geen doekjes om. 'Het huidige register is primitief. Het is weliswaar openbaar, maar het is een hele toer om inzage in het register te krijgen. Dat wordt na 1 januari een probleem bij de overdracht van een woning. In de oude situatie controleert de notaris via de GBA [Gemeentelijke Basis Administratie - red.] de huwelijkse staat van de verkopende partij. In 2012 moet de notaris bij een overdracht het huwelijksgoederenregister raadplegen om erachter te komen of de gemeenschap is ontbonden. In feite moet de notaris straks voor iedere overdracht van een huis door een gehuwde verkoper de rechtbank bellen waar iemand getrouwd is om dat register te raadplegen. Er wordt van ons als beroepsgroep verwacht dat we de geldigheid van een overdracht garanderen zonder dat we daarin worden gefaciliteerd. Als er een echtscheidingsverzoek is en men is in gemeenschap van goederen getrouwd, is de overdracht niet meer

geldig als niet de andere echtgenoot heeft meegewerkt. Dan staat er een verkeerde eigenaar in het Kadaster. Zekerheid in vastgoed is een peiler onder de economie. Nu creëert men een situatie waarin je aan die zekerheid morrelt.'

PAPIEREN PROCES

Een centraal huwelijksgoederenregister zou dit probleem oplossen. Dat werd ook onderkend in het advies van de Raad van State bij de totstandkoming van de wet. De Raad van State stelt voor het register 'in elektronische vorm te houden aangezien dit de toegankelijkheid van het register ten goede komt'. Het antwoord van de minister dateert van afgelopen zomer. 'De Raad voor de rechtspraak onderzoekt de mogelijkheid van een verwijzindex waarmee op eenvoudige wijze voor een registerfeit kan worden nagegaan bij welke rechtbank dit is ingeschreven.'

De KNB is voorstander van een centraal register. Hans Stocker, hoofd ICT van de KNB, vindt het een voor de hand liggende keuze. 'Toen we voorjaar 2010 overleg hadden met de Raad voor de rechtspraak hebben we gesteld dat we als KNB dat register voor de beroepsgroep graag wilden ontwikkelen. We hebben hetzelfde gedaan met het Centraal Testamentenregister. Dat was tot 2006 in beheer van de overheid en grotendeels een papieren proces. We hebben dat register gedigitaliseerd. Het is voor ons ook eenvoudig om zo'n centraal register voor de gebruiker te ontsluiten omdat we al een platform hebben dat notarissen toegang geeft tot VIS en GBA. Justitie ging in onze denkwijze niet mee. Toen we het voorstel deden, was nog niet bekend dat de wet zou worden aangepast. Het inschrijven van de verzoeken tot echtscheiding roept nieuwe vragen op. Bijvoorbeeld wat de rol van de advocatuur moet zijn in het proces. Dat zou het voor ons wel iets complexer maken om het centraal register te beheren. Wat de huidige

status is van het project weet ik niet. Maar dat er iets moet gebeuren, is duidelijk. Het huidige register is een veredelde schoenendoos. Ik heb wel eens een arrondissement gebeld om te vragen of ik iets mocht inzien in het huwelijksgoederenregister. Dat lukte niet echt. Het probleem is dat rechtbanken gefocust zijn op het toepassen van de wet. Daarnaast opereren ze zelfstandig. Dat maakt het heel lastig om dit soort administratieve processen te verbeteren.'

SNELLE OPLOSSING

Bij de Raad voor de rechtspraak is Karin Aarde, adviseur Recht en ICT, zich bewust van de zorgen die de KNB heeft. 'Het register is moeilijk te raadplegen', beaamt ze. 'Rechtbanken zijn aangesloten op Civiel, het landelijk geautomatiseerde processysteem voor civiele procedures bij rechtbanken, maar ieder gerecht heeft zijn eigen zaaksadministratie en daarmee zijn eigen deel van het huwelijksgoederenregister. Een griffie-medewerker kan alleen in het systeem van zijn rechtbank kijken. Er is nog geen overzicht. We zijn hard op weg een verwijzindex te ontwikkelen waarmee de notaris kan zien of er huwelijkse voorwaarden zijn opgemaakt en of er ontbinding van de gemeenschap is aangevraagd. Ook ziet hij tot welke rechtbank hij zich kan wenden voor meer informatie. De applicatie maakt straks verbinding tussen de negentien afzonderlijke registers.' Voor de ontwikkeling van een centraal register is het nog te vroeg, legt Karin Aarde uit.

register?

‘Op dit moment zijn we volop bezig met de ontwikkeling van ICT-systemen die het primaire proces in de gerechten ondersteunen. Dat doen we stapsgewijs. Een centraal huwelijksgoederenregister moet aansluiten op de andere nog te bouwen systemen. Het heeft met de volgorde te maken. Je moet de verwijsindex zien als een snelle oplossing. We streven ernaar dat deze begin 2012 operationeel is.’

SNELWEG

Een andere beroepsgroep die reikhalzend uitkijkt naar de komst van een centraal huwelijksgoederenregister vormen de gerechtsdeurwaarders. Douwe Struiksma, voorzitter van de Stichting Netwerk Gerechtsdeurwaarders: ‘Een deurwaarder raadpleegt het register om vast te stellen of er een vonnis ten uitvoer kan worden gelegd ten laste van de echtgenoot. Is men in gemeenschap van goederen

getrouwd? Zijn er juridische beperkingen? Nu moet je als deurwaarder ook vaststellen of er een verzoek tot echtscheiding is ingediend. Kan ik beslag leggen op het salaris van de echtgenoot? Dit is een nieuwe stap op het gebied van wetgeving die niet is getoetst op de uitvoerbaarheid. Hij is nog niet in een efficiënt jasje gestoken. De oplossing die de Raad voor de rechtspraak aan ons heeft voorgesteld, is een weboplossing waarbij de deurwaarder gegevens handmatig moet invoeren. Op basis daarvan krijgt hij een melding of er een verzoek tot echtscheiding is ingediend. Wat je mist, is uniformiteit. Alleen in een centraal register waar informatie op een uniforme manier is ingevoerd en je elektronisch vragen kunt stellen, weet je zeker dat in alle rechtbanken dezelfde informatie voor handen is. Dan wordt voorkomen dat rechtbank A wel het burgerservicenummer in het register opneemt en rechtbank B niet. Dan loop je ook niet het risico dat een zoektocht op basis van het burgerservicenummer geen informatie oplevert, terwijl degene die je zoekt wel in het register staat. Als deurwaarder kun je je niet permitteren dat de tenuitvoerlegging in strijd met de wet is. Dan moet je een beslag opheffen en je hebt onnodig kosten gemaakt. Een verwijsindex is een vooruitgang. Je gaat van een onverharde naar een verharde weg. Wij willen naar een snelweg.’ ■

‘Het huidige register is primitief’

‘HIER MOETEN WE MEE AAN DE SLAG’

Wat vinden notarissen van de huidige ontwikkeling. Weten ze welk onheil hen boven het hoofd hangt? We vroegen het twee willekeurig gekozen vakgenoten.

‘Ik had mij niet gerealiseerd dat je straks bij een onroerend-goedtransactie niet in het GBA kan zien of de huwelijksgemeenschap ontbonden is.’ Geert Vermeulen van notaris-kantoor Wassink & Vermeulen in Epe reageert verrast. ‘Je mag niet afgaan op iemands verhaal. Je zal een verzoek moeten indienen voor een uittreksel uit het huwelijksgoederenregister bij de rechtbank die hoort bij de woonplaats waar men getrouwd is. Dat gebeurt al standaard bij het afwickelen van een nalatenschap van iemand die getrouwd was. Zolang je niet precies weet hoe het zit, moet je de rechtshandeling van de levering laten verrichten door beide echtelieden. Dan weet je zeker dat er een geldige levering plaatsvindt, ongeacht of er sprake is van een ontbinding van de gemeenschap. Ik ben

blij dat je mij belt. Hier moeten we mee aan de slag.’ ‘Een drama’, vindt Eric Feijen van notariskantoor Schurink & Feijen het om inzage te vragen in een huwelijksgoederenregister. ‘Je doet het alleen als het echt niet anders kan. Meestal gebruik je de huwelijkse voorwaarden die de mensen zelf meenemen als basis. Zonder die medewerking is het lastig om uit te vinden waar je moet zijn. Zelfs als je weet waar iemand getrouwd is, kan het vinden van de juiste rechtbank nog een probleem zijn vanwege de arrondissementswisselingen die in het verleden hebben plaatsgevonden. Voor je het weet stel je de vraag aan de verkeerde rechtbank. De kans op foute informatie is veel te groot. In de jaren negentig zat ik in het bestuur van de KNB. Toen wilden we al een centraal huwelijksgoederenregister. Nu zijn we vijftien jaar verder. Een register dat zo slecht toegankelijk is, is een overheid onwaardig.’